

TANJA DÜCKERS'İN “HIMMELSKÖRPER” ADLI TARİHSEL ROMANINDA TOPLUMSAL BELLEK¹

Social Memory in the Historical Novel of 'Himmelskörper' by Tanja Dückers

Gönderim Tarihi: 21.05.2018

Kabul Tarihi: 02.12.2019

Doi: 10.31795/baunsobed.658832

Filiz KAYALAR*

ÖZ: Almanya'da toplumsal bellek edebiyatı üzerine son yıllarda çok sayıda çalışma yapıldığı gözlenmektedir. Yazarlar için Almanya tarihsel konular açısından çok geniş bir malzemeye sahip bir yakın geçmişe sahiptir. Özellikle Almanya'nın 1933-1945 yılları arasında yaşadığı tarihsel süreç hala gündemi ilgilendirmeye devam etmektedir. Konusunu bu dönemin tabulaşmış tarihi olaylarından alan tarihsel roman yazarları, bu olayları kendi zamanının bakış açısıyla yorumlamakta ve bireyin anlattıklarını da önemsemektedirler. Bu şekilde aile içinde kuşaktan kuşağa anlatılmış olan tarihi gerçekler, edebi bir anlatımla tabuları da yıkmaktadır. Almanya'da Erinnerungsliteratur, Türkiye'de ise Toplumsal Bellek olarak adlandırılan bu eğilimle unutulmuş ve unutturulmuş bir tarihin yeniden değerlendirilmesinin yolu açılmıştır. Alman Edebiyatından Tanja Dückers'in tarihsel romanı “Himmelskörper”, toplumsal bellek edebiyatının özelliklerini taşımaktadır. Romanın konusunu İkinci Dünya Savaşında Rus denizaltısı tarafından batırılan Wilhelm Gustloff adlı Alman askeri taşıma gemisi üzerine kurgulanmıştır. Çalışmanın amacı, bu romanın Yeni Tarihselcilik bakış açısıyla incelenerek Almanya'nın toplumsal gerçeğine ayna tutmaktır.

Anahtar Kelimeler: Himmelskörper, Toplumsal Bellek, Tarihsel Roman, Wilhelm Gustloff, Yeni Tarihselcilik.

ABSTRACT: There have been a lot of researches on social memory literature in Germany in recent years. For writers, Germany is a state with a wide range of materials in terms of historical matters. Especially the historical process that Germany went through between 1933 and 1945 is still on the agenda. The writers of historical novels, who take the subject from the historical events of this period, interpret these events from their own point of view and also attach importance to the individual's narrative. In this way, the historical facts narrated in the family as a whole destroy the taboos through literary expression. The way of

¹ Bu makale, Zülfü Livaneli'nin “Serenad” ve Tanja Dückers'in “Himmelskörper” adlı Tarihsel Romanlarında Toplumsal Bellek adlı doktora tezinden üretilmiştir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, filizkayalar2011@gmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000000177395256.

the reassessment of the history which was forgotten or was made to forget has been opened with this trend called Erinnerungsliterat in Germany while Social Memory in Turkey. Tanja Dücker's historical novel "Himmelskörper" in German Literature is characteristic of social memory literature. The theme of the novel was based on the Wilhelm Gustloff German military transport ship called, which was submerged by Russian submarine in the Second World War. We aimed with this research to study this novel and to reflect a social reality of Germany experienced in the World War II.

Keywords: Himmelskörper, Social Memory, Historical Novel, Wilhelm Gustloff, New Historicism.

GİRİŞ

Almanya İkinci Dünya Savaşından sonra Batı Almanya (BRD: Bundesrepublik Deutschland) ve Doğu Almanya (DDR: Demokratische Deutsche Republik) olmak üzere ikiye bölünmüştür. Bu bölünme aynı zamanda iki farklı edebiyat kültürünün gelişmesine de sebep olmuştur. Batı Almanya'da, savaştan yeni çıkan ve sürgünden dönen yazarlar savaşın izlerini edebiyata konu etmişlerdir. Yazarlar savaşın suçlularını veya siyasi bilançosunu hiçbir şekilde sorgulamamışlar ve Yıkım Edebiyatını¹ (Trümmerliteratur) ön plana çıkarmışlardır (Bohn, 2013). Bu dönemde özellikle tarihsel roman, siyasetin ve anlatı sanatının çıkmazına girmesinin yanı sıra siyasetin ve edebiyatın diyalektiğinin etkisinde girmiş ve tür olarak zor bir pozisyonda kalmıştır. Çünkü Almanya, İkinci Dünya Savaşından sonra Sonntheimer'in ifadesiyle "...savaş sonrası geçmişsiz yeni bir başlangıcı olan..." ve depolitize diye tanımlanmış bir devlet olmuştur (Aust, 1994: 152). Ancak savaşta işlenen soykırım gibi insanlık suçu olması gerektiği gibi unutulmamıştır. Kahramanlık öykülerinin yerini zulüm dolu hatıraların aldığı bu savaşın yaşanmış öyküleri, 1945'ten sonra toplumsal bellek çerçevesinde kaleme alınmıştır. Otobiyografi, biyografi veya belgesel gibi toplumsal bellek çerçevesinde kaleme alınan eserlerde tarihsellik önemli bir unsur olmuştur (Assmann, 2011:79).

Doğu Almanya'da ise savaştan sonra Batı Almanya'ya göre farklı bir siyasi anlayış hâkim olmuştur. Doğu Almanya'da özellikle tarih anlayışı siyasi ideolojiyle paralel şekillenmiş ve tarihsel romanın konusu da bu yönde belirlenmiştir. Doğu Almanya'daki tarih bilincinin, tarihi sürecin bir sınıf mücadelesi olarak görülmesinin, tarihteki ilericiyi yansıtan dönemleri hatırlamasının, sosyalist kişiliğin önemli bir bileşeninin eğilimi olarak anlaşılmasını gerektirmiştir (Aust, 1994: 147). Rus devletinin yönlendirdiği hatırlama kültürünün

¹ Almanya'da İkinci Dünya Savaşından hemen sonra başlayan ve 1950'ye kadar süren edebi döneme "Yıkım Edebiyatı" denir. Yazarlar konularını yıkılan şehirlerden, insanların yıkılan ideallerinden, harabelerin ortasında hayatta kalmak için mücadele eden insanlardan ve savaşın toplum üzerindeki yıkıcı etkilerinden almıştır (Beutin vd.,2013).

merkezinde, öncelikli olarak işe yarayan veya fayda sağlanacak bir geçmiş arayışı olup, bu geçmiş her şeyden önce Post-Sovyet kimliğinin yeniden yapılandırılmasına hizmet etmiştir (Assmann, 2007: 181). Tarihsel roman 1945'ten sonra Almanya'nın bölünmesiyle iki farklı siyasi ve toplumsal ideolojinin etkisine girmiştir. Batı Almanya'ya göre, Doğu Almanya siyasi açıdan seçkin bir edebi tür sayılan tarihsel romanın gelişimine yönelik daha fazla avantaja sahiptir (Aust, 1994: 147).

Doğu ve Batı Almanya'nın 3 Ekim 1990 yılında birleşmesi toplumsal hafızada bir kırılma noktası meydana getirmiştir ve Almanya'nın kendi yakın tarihine olan bakış açısını değiştirmiştir. Bu değişim edebiyat alanında da ortaya çıkmıştır. Yapılan birçok araştırmada sadece Doğu Almanya'nın durumu incelenmemiş, Nasyonal Sosyalizm ve Birleşik Almanya'nın geçmişi de yeniden yorumlanmıştır. Örneğin: H.Welzer, S.Moller, K.Tschuggnall "Opa war kein Nazi/Dedem Nazi Değildi" (2005), Sabine Bode "Die Vergessene Generation/Unutulmuş Bir Nesil" (2004), Aleida Assmann "Der lange Schatten der Vergangenheit/Geçmişin Uzun Gölgesi" (2006), Alfred Maurice de Zayas "Die deutschen Vertriebenen: Keine Täter - sondern Opfer/ Sürgün edilen Almanlar- Suçlu Değil Kurban" (2005). Savaş mağdurlarına ve suçlularına farklı bir pencereden bakmaya cesaret eden yazarlar, eserlerinin konusunu bu yönde belirlemiştir. Bugüne kadar tabu sayılan savaştan kaçış ve sürülme, hava taarruzu ve yıkım gibi yeni konular edebiyat yazarlarının kalemleriyle gündeme getirilmiş ve toplumsal platformlarda tartışmaya açılmıştır (Beßlich vd., 2006: 7). "Himmelskörper" adlı tarihsel romanın yazarı olan Tanja Dücker² (Partouche, 2003) ise Almanların savaştan kaçışlarını ve topraklarından atılmalarını ifade eden '1945' konusunun henüz tamamlanmadığını, Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesinden sonra İkinci Dünya Savaşının farklı bir bakış açısıyla yeniden değerlendirilmesinin gerektiğinin altını çizmiştir. Dücker, Almanların kendilerinin de acı çekmiş birer savaş kurbanı olduğunu fark ettikleri ifade etmiştir.

Bu çalışmanın konusu olan Tanja Dücker's'in "Himmelskörper" adlı romanının tarihsel unsuru Alman mültecileri taşıyan Willhelm Gustloff gemisidir.

² Tanja Dücker 25 Eylül 1968'de Batı-Berlin'de doğmuştur. Berlin'de ve Amsterdam'da Germanistik, Felemenkçe, Kuzey Amerikan Bilimi ve sanat tarihi okumuştur. Uzun süre Amerika, Barselona ve Amsterdam'da kalmıştır. (Dücker Biographie, 2012). Hatırlama eğilimiyle kaleme alınan Dücker's'in romanı "Himmelskörper" otobiyografik bir anlatıma sahip değildir. Ancak roman yayınlandıktan sonra Dücker, "Die Zeit" da Rebecca Partouche'ye (2003) verdiği röportajında, romanında otobiyografik anlatın olduğunu ifade etmektedir. Kendisi de tıpkı romandaki Freia figürü gibi büyük ebeveynlerinin ölümlerinden sonra onların evlerini kapattığında bazı belgeler bulmuştur. Bu belgelerde Dücker, eniştesinin ve teyzesinin Gustloff ile kaçmak istediğini ama gemiyi kaçırdıklarını ve bu yüzden mayın arama gemisiyle kaçtıklarını öğrenmiştir. Ayrıca Dücker, araştırmalarında bu gemiye binmek için Nazilere öncelik tanındığı gerçeğini öğrenmiştir. Dücker, akrabaları hakkında öğrendiği bu gerçeklerin kendi geçmiş hafızasında saklı kaldığını ve daha sonra bu gerçekleri romanda kurguladığı diyaloglara ve sorgulamalara yansıttığına dair ipuçları vermektedir.

30 Ocak 1945'te Doğu Prusya'daki Ruslardan kaçan ve çoğu kadın ve çocuklardan oluşan bu gemi, Rus denizaltısı tarafından batırılmıştır. 1945 yılında yaşanan ve yaklaşık 9.000 kurbanı olduğu tahmin edilen bu facia, dünya tarihine yaşanan en büyük gemi faciası olarak geçmiştir. Bu kadar çok kurbanı olmasına rağmen Gustloff faciası 1514 kişinin öldüğü Titanik kadar gündem konusu olmamıştır. Dünya, Almanya'daki bu trajediyle ilgilenmemiştir. Gustloff'tan kurtulan yaklaşık 1.200 kadar kişi ise sessiz kalmış ve acılarını bastırmaya çalışmıştır. Çünkü onların acıları utanılacak bir acı olarak görülmüştür. Birçok Alman ve siyasetçi Gustloff gemi faciasında ölenlerin 'Hitler'in takipçileri olduğu' düşüncesini taşımış ve olayı görmezlikten gelmiştir. Bu facia ve 1945 Ocağında Prusya'nın doğu bölgesinden sürgün edilirken ölen Almanlar, Auschwitz gerçeğinin ve sonuç olarak savaşın bir bedeli olarak görülmüştür. Böylece tüm Almanlar arasında bir sessizlik başlamıştır (Höges vd., 2002).

Bu sessizliği kalemiyle bozan Dückers, İkinci Dünya Savaşı sonrası üçüncü kuşakı temsil eden bir yazardır ve "Himmelskörper" adlı romanında geçmişten şimdiki zamana etkisini sürdüren bir zaman dilimini, Almanların yaşadıkları sıkıntılı süreçlerin dününü ve bugününü anlatarak birçok insanın duygularına tercüman olmuştur. Örneğin bir eserinde "Geçmiş ölmemiştir; hatta geçmiş de değil" (Hage,1993:197) diyen, Doğu Almanya'da yaşamış ve sosyalizmi benimsemiş romancı ve edebiyat eleştirmeni Christa Wolf, roman hakkındaki yorumunu ve adeta yıllardır içinde sakladığı duygularını şu sözlerle özetlemektedir: "...torunların şimdi sormaya başlamaları sevindirdi beni" (Himmelskörper, 2003). Brigitte adlı diğer okuyucu 'geçmişteki' tarihsel olayın 'bugün' hala izlerinin devam ettiğini ve bunu somutlaşmış şeklinin çocukların kişiliklerindeki yansımalarında görüldüğünü şu sözlerle ifade etmektedir: "Himmelskörper" romanı önemli bir eserdir. Çünkü geçmişin suçu bugünün çocuklarını şekillendirdiğini bize göstermektedir"(Himmelskörper, 2003).

Dückerler dışında Willhelm Gustloff faciasını kaleme alan yazarlar şunlardır: Günter Grass'ın "Im Krebsgang" (2002) romanı, Lieselotte Kamper'ın "Edith: Das Schicksal einer Überlebenden der Wilhelm Gustloff" (2009) anı romanı ve Tatjana Gräfin Dönhoff'ın "Die Gustloff" (2009). Savaştan kaçan ve sürgün edilen insanların yaşamlarını konu edinen bu romanlar ve hikâyeler, bu şekilde tabuları da yıkarak bir anlamda Almanya'da bir Rönesans hareketi gerçekleştirmektedir (Beßlich vd., 2006: 12).

Konusunu tarihi bir olaydan alan "Himmelskörper" tarihsel romanı Yeni Tarihçilik bakış açısıyla toplumsal bellek çerçevesinde incelenmiştir. Ayrıca bu romanda hem somut hem de soyut gerçekler, gerçeklik-kurmaca ilişkisi bağlamında irdelenmiştir. Bu yüzden roman hem metin odaklı hem metin dışı yaklaşım ile incelenmiştir.

Kuramsal Çerçeve: Yeni Tarihselcilik

On dokuzuncu yüzyılda Tarihselcilik bir akım olarak etkisini hissettirmiş ve dönemin ünlü düşünürü Friedrich Nietzsche (2015) geçmişin radikal biçimde yeniden sorgulanması gerektiğini ileri sürmüştür. Hayden White (2008)'e göre yazılı tarih edebi bir girişimdir ve insanlar kurguladığımız anlatı biçimiyle tarihi bile bilmektedir. Tarih metinseldir ve tarihi yazarken birbirinden çok farklı ve bilinçli bir olay örgüsü kurgulanmaktadır. Tarihçi birbirinden çok farklı olarak trajik, komik, romantik bir yaklaşımla olayları kurgulayabilmektedir (Geçikli, 2016).

Yeni tarihselcilik ise 1980'li yıllarda Stephen Greenblatt'ın edebi metinleri incelemek için geliştirdiği bilimsel bir yaklaşımdır. Greenblatt, edebi bir eserin tarihsel ve sosyal bağlamından kopması ve metne özgü özellikleri bakımından analiz edilmesi gerektiği konusundaki hakim görüşü eleştirmektedir (Nünning vd., 2010). Eski Tarihselcilik'e karşı eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşan ve Marksizm gibi Tarihselcilik akımını da oldukça genelleyici ve tarihsel süreçlerin komplike yapılarının izah etmede yetersiz bulan Greenblatt, özellikle geçmişin resmi tarihte olmayan taraflarına odaklanmayı tercih eder (Geçikli, 2016).

Geçikli'ye göre, Yeni Tarihselcilik anlayışı tarihin metinsel olduğunu kabul etmiş ve edebiyatla tarihin iç içe geçmiş ilişkiler ağını ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Yeni Tarihselcilikte iktidar ilişkileri edebi metinlerle gün yüzüne çıkarılmıştır. Yeni Tarihselciliğe göre, ideoloji iktidarın bir başka adıdır, çünkü insanların ideolojileri ve düşünceleri o dönemde yazılan edebiyat eserlerinin etkisiyle şekillenmektedir. Bu akımda öyküler daha çok tarihsel anlatılarda önemsenmeyen ayrıntılar olan kadınlar, çocuklar, deliler, suçlular, köleler, eşcinseller, günlük yaşamdaki olaylar, eğlence ve toplumdan dışlanmış insanlar üzerine kurgulanırken; büyük savaşlar, kahramanlıklar ve hükümdarlık temalarından uzaklaşıp spekülasyona daha açık hale getirilmektedir. Yeni Tarihselcilik, geleneksel tarihsel körlüğün gizemini de çözerek, edebiyat ve edebi tarih çalışmalarının yeniden sorunsallaştırılmasına önemli katkılar sağlamıştır. Bu akım, tarihsel algıya farklı bir boyut getirerek, tarihsel anlatıların odak noktasını kahramanlıklar, savaşlar, yıkımlar, katliamlar, saldırılar gibi olaylardan ziyade anlatılan dönemde yaşayan gerçek insanların yaşayış biçimlerine yönlendirmiştir (Geçikli, 2016).

Alman Edebiyatında Toplumsal Bellek

9 Kasım 1989 tarihinde Berlin duvarının yıkılmasının ardından 3 Ekim 1990 tarihinde Doğu ve Batı Almanya resmi olarak birleşmiştir. Bu tarihten itibaren Almanya sadece politik olarak değil sosyal-psikolojik olarak da bir değişim yaşamıştır. "Berlin Cumhuriyeti" kendi tarih bilincini yeni güçlerinin ve yüküklüklerinin temeli ve meşruiyeti olarak algılaması, Almanların İkinci Dünya Savaşına ve soykırımı karşı suçluluk duygusunu azaltmamıştır, ancak Alman-

ya'da hatırlama kültürü değişim yaşamıştır. Almanlar artık suçlu değil kurban olarak hatırlanmaya başlanmıştır. 1990'ların ortasından itibaren yükselen bu eğilim, konusunu savaştan kaçan ve sürülen Alman kurbanlardan almaktadır. Müttefik kuvvetlerin hava taarruzuna maruz kalan Almanların yaşadığı toplu travma artık gündem konusunu oluşturmaktadır (Beßlich vd., 2006: 10). Almanların yaşadıkları bu travmayı gündeme taşımak isteyen Sabine Bode (2003: 14), "Die Vergessene Generation" (Unutulmuş Bir Nesil) adlı kitabı için savaşta çocuk olan Almanlarla görüşmek istemiştir. Ancak görüştüğü kişiler sadece Nasyonal Sosyalist rejimi ve soykırım üzerine konuşmak istemişlerdir. Bode, bu kişilerin hala bu ağır yükün altında ezildiklerini ve her birinin farklı meslek gruplarına sahip birey ve ebeveynler olarak bu geçmişi unutmadıklarını ve unutturmadıklarını ve gençlere aktarmaya devam ettikleri gerçeğini öğrenmiştir. Üstelik bu araştırmalar süresince Bode, Almanları kurban olarak göstermeye çalıştığı iddiasıyla, bu insanlardan tepki almıştır.

İkinci Dünya Savaşından sonra Almanların kendilerini suçlu hissetmelerinden dolayı kendi acılarını dile getirememişlerdir. Zaten Almanya tarihiyle yüzleşmeye hazır olduğunda da sadece soykırım ve Nazi gerçeğiyle yüzleşmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonra Batı Almanya'nın ilk Şansölyesi Konrad Adenauer, Almanya'yı Nazi soykırımı konusunda suçlu bulmuş ama Yahudilerden özür dilememiş ve politik davranarak özrü geçiştirmiştir. 1978 yılında Şansölye Helmut Schmidt, Kristal Gece'nin özrünü dilemiş ve Almanya'nın geçmişiyile kesinlikle yüzleşmesi gerektiğini vurgulamıştır (Sarı, 2015: 87-88). Almanya'nın geçmişiyile yüzleşirken, Almanların trajedisinin bu yüzleşmenin neresinde olduğunun sorgulanması gerekmektedir. Bode (2013: 17), Günter Grass'ın 2002'de Wilhelm Gustloff gemi faciasını anlatan "Im Krebsgang" kısa romanı yayımlanmasından sonra hem Almanya hem de dış ülkelerin gazetelerinde sıkıntılı bir konu olan 'Alman kurbanlar' ile ilgili tartışmalar başladığını ifade etmektedir.

Bu tartışmaların yaşandığı dönemde Tanja Dückers'in Gustloff faciasını anlatan "Himmelskörper" adlı romanı yayımlanmıştır. Dückers, edebiyat ve film dergisi olan "Titel"e 2003 yılında verdiği röportajında, Grass ile aynı konuyu ele almasından dolayı o zamanlar şoke olduğunu ve kızdığını ifade etmektedir. Bunun ardından "Spiegel" dergisi titizlikle araştırıp derlediği Nasyonal Sosyalist ideolojisinin efsanesi olan Wilhelm Gustloff'un gerçek hikâyesini yayınlamıştır. Bu, milyonlarca okur için yaşananların belgesidir. Sonunda yazarın bloklarına Grass'ın kısa romanı için itiraflar akmaya başlamıştır. Dückers, röportajın devamında Grass'ın bakış açısının tamamen farklı olduğunu ifade etmektedir. Dückers'e göre, Grass için hikâye geminin batmadan önceki hali ve geminin kendi hikâyesidir. Ayrıca Berlinli genç bir yazar olarak Dückers, Grass'tan ayrıldığı noktanın suçluluk sorunsalını ele alma biçimlerinin farklı

olduğunun altını çizmiştir. Dücker, röportajın devamında Grass ile ayrıldıkları noktayı şu şekilde ifade etmektedir:

"Grass, Gustloff ile batan Almanları kurban gibi görmektedir. Onun eseri okunurken gemi faciası, büyük bir Alman trajedisi gibi algılanır. Bunu çok gerçekçi bulmuyorum. Grass, geminin Ruslar tarafından neden batırıldığına sebepini açmıyor, geminin görsel olarak mülteci gemisi değil savaş gemisi olarak algılanabildiğini, geminin kamuflaj kullandığını ve 1000'in üzerinde deniz askerinin bulunduğuna dair açıklık getirmemiştir. Ayrıca Almanlar da 5000 tane Rus ticari gemiyi batırmıştır" (Titel, 2003).

Dücker, "Himmelskörper" adlı tarihsel romanında, kahramanlık hikâyelerinin oluşturduğu üstün nitelikli (Metahistorisch) tarih anlayışının üstüne gitmiştir. Almanya'nın savaştan yenik çıkması ve kahramanlık hikâyelerinden çok utanılacak hikâyelerle dolu bir tarih yazması, yazarın zor ve çelişkili bir konuyu kaleme alması anlamına gelmektedir. Çünkü romana konu olan İkinci Dünya Savaşı, Almanlar açısından yüzleşmenin ve özür dilemenin tarihidir. Ancak "Himmelskörper" romanında, Almanların savaşta ve savaş sonrası dönemde yüzleşemedikleri kendi yaşanmışlıklarını anlatmaktadır. Romanda özellikle öznel kimlik arayışında olan ve savaş sonrası üçüncü kuşaktan gelen genç bir kadın olan torunun bakış açısı ön plana çıkmıştır. Zaman ilerledikçe İkinci Dünya Savaşına tanık olan aile bireylerinin sessizlikleri bozulmuş ve daha önce hiç dillendiremedikleri için tabuya dönüşmüş olan Gustloff faciası, torunların önce çocuksu bir merakla ve daha sonra gerçek anlamda irdelemesiyle ortaya çıkmıştır. Ayrıca romanda tarihten bugüne uzanan somut ve soyut gerçekler kurgunun olay örgüsüne hatırlama eğilimiyle işlenmiş ve vatanseverlik ile Nazi ideolojisinde sıkışıp kalmış insanları aklamaya çalışmaktan ziyade anlamaya çalışılmıştır.

"Himmelskörper" Tarihsel Romanında Ben Anlatıcı Freia Figürü

"Himmelskörper" adlı tarihsel romanda İkinci Dünya Savaşını ve sonrasını yaşamış üç kuşak birarada görülmektedir: Büyükanne Jo ve büyükbaba Mäxchen, kızları Renate ve kocası Peter, ikiz olan torunlar Freia ve Paul. Birinci kuşak olan büyükanne Jo ve büyükbaba Mäxchen İkinci Dünya Savaşı sırasında evlidirler ve çocukları vardır. Onlar savaşa hem tanık olmuş hem de savaşı yaşamışlardır. Büyükbaba Mäxchen bedeninde savaşın izini taşımaktadır. İkinci nesli temsil eden anne Renate savaş sırasında bir çocuktur ve savaşa tanıklık etmiş biri olarak yaşadığı travmayı sessizliğiyle maskeleymektedir. Kocası Peter ise savaş sırasında bir çocuk olmasına rağmen savaş sonrası bir travması yoktur. Üçüncü nesli temsil eden ikiz torunlar Freia ve Paul çocukluğunu savaşın tanıkları ile birlikte geçirmiş olup tanıkların tanıkları konumundadır. Freia çocukluğundan itibaren yaşayan bir tarihe tanıklık etmektedir. Bu yüzden Freia kendi çocukluğunu savaşın tanığı iki neslin arasında aramaktadır.

Roman Freia'nın, ben-anlatıcı anlatım tekniğiyle yaşadığı geçmişe dönük duygusal yolculuğunu anlatmasıyla başlamaktadır. Bir konferansa katılmak için binildiği bu tren yolculuğunda Freia, yanına aldığı aile bireylerinin resimleriyle çocukluk günlerine dönmüş ve çocukluk günlerini hüznle hatırlamıştır. Resimlerin arasında annesi Renate'nun resmini göremeyince telaşa kapılmıştır. Resimleri anın tanıklarındır ve hatırlamayı tetikleyici unsurlardır. Bu yüzden Freia'nın telaşla resim aramasından geçmişe olan bağdan kopmadığı anlaşılmaktadır:

"Yıllardır sadece Peter, Paul, Jo ve Mäxchen'nin resimlerini yanımda taşıdım. Christian ile tramvaydaki bir yolculuğumuzda resimleri gösterirken Christian, Renate'nun resminin olmadığına dair dikkatimi çekti, utandım"(s.13).

Freia bu yolculuğa uluslararası bir konferansta yeni bir bulut haritasının sunumunu yapmak için çıkmıştır. Zaman zaman konferansı düşünse de yolculuk boyunca yanına taşıdığı aile bireylerinin resimleriyle daha çok ilgilenmiştir. Bu durum Freia'nın aile bağlarının güçlü olduğunu göstermesine rağmen büyük ebeveynlerini, annesini ve babasını isimleriyle anması onun aile içinde mesafeli bir duruşu olduğunu göstermektedir. Bu mesafe yakınlıktan çok uzaklığın ifadesidir. Çünkü bu mesafe aile içinde fısıltıyla dolaşan sırların yüksek sesle konuşulmasını engellemiştir.

"Büyükler çoğu zaman kendi aralarında fısıldanırlarken bizim olayı öğrenmemiz için 'daha küçük' olup olmadığımızı tartıştiklarına kulak misafiri olurdum(...) Annem tam da ağzını suyun altındaki bir balık gibi açmış ve nefesini içine çekerek dedi ki: Onlara gemi ile ilgili hiçbir şey anlatmıyorsun..."(s.85).

Freia, evlilik dışı bir ilişkiden hamiledir. Onun hamileliği ve üstelik üniversite eğitimi görmüş olması ailesi için, özellikle büyükannesi ve annesi için, olağan dışı bir durumdur. Bu yüzden Freia kendini bu ailenin uzun bir zincirin yapıtaşlarından biri olarak görmez, buna hep şüpheyle bakar ve kendi aykırılığının onu bu zincirden kopardığına inanmak istemektedir. Büyükannenin, kızının ve torun Freia'nın ailedeki kadınlar açısından hayata bakış açıları dünya düzenine paralel gitmektedir. Her biri yaşadıkları dönemin şartlarına göre bir yaşam sürmüştür. Freia ise Almanya'da birçok toplumsal tabunun yıkıldığı, kız çocuklarına daha fazla özgürlük tanındığı bir dönemde geçmişin dehlizinde kapalı kalmıştır.

"...gözlerimi kapattım ve Renate'yi karşımda gördüm. Jo'yu ve büyük-büyükannemi de gördüm, her birinin karnı burnunda. Birden hep zaten şüpheyle baktığım uzun bir zincirin, bir bağın, bir tasarımın parçası olmuştum. Ve sırf ailedeki tek okumuş- gayri meşru bir çocuğa hamile kadın olduğum için çerçevenin dışında kaldım, diye kafamdan geçiriyordum. Bu durum en azından savaşta dünyaya gelmemiş olan annemi ve büyükannemi etkilemişti- hem Renate hem de Jo savaşın ilk yıllarında dünyaya gelmişti" (s.26).

Modern dünyanın sunduğu özgür yaşam Freia'yı hayal kırıklığına uğratmıştır. Bu yüzden Freia geçmişe, tarihe sığınmak istemiş ve bir arayışa girip geçmişini, tarihini irdelemiş ve kendi iç dünyasına doğru bir yolculuğa çıkmıştır. Örneğin Freia'nın erkek kardeşi Paul, ona erkek arkadaşını sorduğunda Freia cevap vermek istemez ve çocukluğunu, geçmişini hatırlamayacağı ifade eder.

"Christian ile aran nasıl?" diye erkek kardeşim şimdi de öğrenmek istedi – onun için alışılmadık direkt bir soru şekliydi. "Şimdiye kadar çok iyi. Ama bırak gelecekte değil, geçmişten konuşalım. Bu başka bir hikâyeye. Üstelik de bir gün anne olacağım hayalini bile kurmamış olan ben için", güldüm ve elimi dazlak olan kafamdan geçirdim, Paul saygıyla kafama dokundu..."(s.27).

Freia'nın hep geçmişte kalma isteği onun mutlu bir çocukluk geçirmiş olmasından değil tam aksine onun yüreğinde iz bırakmış gerçeklerin durulmamış olmasındandır. Çünkü Freia'nın okulda öğrendiği bir tarih vardır, bir de çocukluğunu onlarla geçirdiği bu tarihin yaşayan tanıkları vardır. Bu tanıklar gizemli hikâyeleriyle yaşayan tarihlerdir ve Freia'nın çocukluğu onları izlemek ve dinlemekle geçmiştir. Bu yüzden İkinci Dünya Savaşı'nın izleri Freia'yı ister istemez etkilemiştir. Freia evdeki büyük ebeveynlerin gizemli hallerini irdelemiş ve çocukluk evresinden itibaren sorularına cevap aramıştır. Sorularına cevap buldukça öğrendiği gerçeklere bir tepki olarak saçlarını kazıtma yoluna giderek, bunu fiziksel görünümüne yansıtmıştır. Örneğin büyükanne Jo, BDM (Der Bund Deutscher Mädel /Alman Kız Birliği) gençlik kampındayken saçlarının uzun sarı örgüleri olduğunu ve sarı örgülerin Nazi gençliğinin kızlar kolunun adeta sembolü haline geldiğini sürekli Freia'ya anlatmıştır. Freia da çocukluğunda sarı saçları örgülüdür ve bu örgülerin büyükannesine BDM dönemini hatırlattığının farkındadır. Bu yüzden Freia kendi saç örgülerini kesmiş ve saçlarını kazıtmıştır. Büyük annesinin Nasyonal Sosyalist Rejim dönemindeki sarı ve uzun saç örgülerine bu şekilde duygusal tepki veren Freia BDM–dazlaklığından hiç vazgeçmemiştir.

"Senin şu BDM – Dazlağın", diye mırıldandı ve 'kaybolmuş örükler' diye adlandırdığı hikâyeyi ima etti ve ben sırtımda zorunda kaldım: eskiden saçlarımı örmeyi seven ve 'hayatında en mutlu olduğu dönemin resimlerini bize gösteren büyükannemin dinmeyen hüsranı için yıllardır dazlak bir kafayla dolaşıyorum: büyükannem itaatkâr ve sıraya dizilmiş, tıpkı iki kız kardeşi gibi uzun sarı örükleriyle"(s.27).

Romanın kurgusunda Freia figürü tamamen duygusal yaklaştığı bu duruma farkında olmadan siyasi bir kimliğin sembolünü yüklemiştir. Çünkü Almanya'da özellikle seksenli yıllarda ortaya çıkan Skinheads kültürü veya Dazlak kültürü Neo-Nazi gençliğinin sembolü olmuştur. Hâlbuki bu kültürün kökleri İngiltere'de proletarya sınıfını temsil etmektedir. Medyanın yönlendirmesiyle de Skinheads kültürü Neo-Nazi gençlerine mal edilmiştir. Neo- Nazi olan bu

gençler kafalarını dazlak yaparak asker parkasıyla toplu halde dolaşmışlardır (Mohr, 2009).

“Himmelskörper” Tarihsel Romanında Gerçek ve Kurmaca Unsurlar

Büyük bir gemi faciası olan Gustloff olayına İkinci Dünya Savaşı sonrası üçüncü kuşak uzak kalmıştır. Ama aile içinde bu olayı yaşayan, tanık olan ya da sadece duyan kişiler hatıralarını kuşaktan kuşağa aktarmış ve olayın unutulmamasını sağlamıştır. Toplumdaki bu gerçeklik romanın kurgusuna işlenmiştir. Dünün gerçeği olan Gustloff trajedisi bugünün toplumsal gerçeği olan hatırlama kültürü romanın kurgusunu oluşturmuştur. Örneğin Freia, büyükannesi ve annesinin Gustloff gemisine niçin binmediklerini ve hayatta olmalarını sorgulamıştır. O, bunun bir tesadüf olmadığını ve bir sebebi olduğunu düşünmüştür.

“Neden Gustloff’a değil de mayın arama gemisine bindiniz?”(s.139).

Aile içinde Gustloff’tan bahsedilmesi bu olayla ilgili yüzleşmeleri de beraberinde getirmiştir. Torunların soruları karşısında büyükbaba yüzleşemediği, sustuğu hatta travmasını yaşadığı bu trajedi karşısında daha fazla dayanamamış ve yüzleşmeye karar vermiştir. Büyükbaba Mäxchen ‘Gustloff’ gemisinin hikâyesini hatırlamış ve anlatmıştır.

“Ama ‘Gustloff’un’ kaptanı olan Petersen ve Deniz Yüzbaşısı Zahn farklı düşünüyorlardı. Onlar olabildiğince çabuk Gustloff’un hedef limanları olan Kiel ve Flensburg’a varmak istiyorlardı”(s.140).

Mäxchen geminin yola çıkma sürecinin öncesini ve sonrasını anlatmaktadır. Anlatılan olay gerçektir, ama kurguyla sentezlenmiştir. Gustloff’un kaptanı Friederich Petersen ve Deniz Yüzbaşısı Willhelm Zahn gerçek kişilerdir. Petersen 63 yaşındadır ve yıllardır gemi kullanmamıştır ve bu yüzden iki tane genç kaptanı yanına görevlendirmiştir. Deniz Yüzbaşı Zahn ise geminin askeri kanadının sorumlusu olarak Petersen gibi tarihi kayıtlara geçmiştir (Zeitgeschichte, 2005). Büyükbaba Mäxchen olayla ilgili düşüncelerini ve gözlemlerini Freia’ya anlatmıştır. Böylece Mäxchen’in düşüncesi ile yaşanmış olma ihtimali olan olayla ilgili düşünce ve gözlem kurgulanmış olur.

“Gustloff’un adı birçoğu için umut verici geliyordu. Oldukça Alman. Pek güvenli. Ben mülteci durumundakilerin nasıl ikide bir bu gemi hakkında muhabbet etiklerini duyuyordum, sanki bir rüya gemisiymiş gibi(...) Her şeyden önce onu bir kale gibi görüyorlardı. Batmaz. Yıkılmaz. Tabii hayal güçlerini kullanmaları için çok zamanları vardı, zavallılar, büronun önünde öylece biletlerini bekliyorlardı. Ne masallar duyduğum!” büyükbabam bugün hala kafasını sallayarak haykırdı”(s.139).

Büyükbaba Mäxchen’nin Gustloff hakkındaki yorumu gerçekliktir. Spiegel dergisi Gustloff faciasında kurtulanlarla yaptığı bir röportajında insanların Gustloff gemisinde kendilerini bütün zor şartlara rağmen emniyette hissettik-

lerini ve mutlu olduklarını ifade edilmektedir. Çünkü bu insanlar için 'Gustloff' kurtuluş anlamına gelmektedir (Höges vd., 2002).

Büyükanne Jo kocası Mäxchen hakkında övgüyle bahsetmiştir. Çünkü Mäxchen öngörüsüyle Jo ve kızlarının hayatını kurtarmıştır. Her ne kadar büyükbaba Gustloff gemisine güvenmediği için mayın arama gemisi 'Theodor' ile kaçmalarını sağlasa da bu olayın altında yatan başka bir gerçek vardır. Theodor gemisine sadece Nazi üyeler binebilmektedir. Freia, bu gerçeği büyük ebeveynleri öldükten sonra öğrenmiş ve dehşete düşmüştür.

"Sen yine ta Adem ile Havva'dan başladın anlatmaya, Mäxchen.", şimdi de Jo onun sözünü kesti.: *"İşin özeti benim sevgili eşim, mayın arama gemisiyle bizim yola çıkmamıza karar verdi: dostlarımızın da kaçtığı 'Theodor' gemisiyle"(s.142)... "evlerinde bulduğum sandıktan Hitler'in 'Mein Kampf' adlı kitabı çıkmıştı. Bu kitaba sadece sahip değillerdi onu aynı zamanda kaçarken yanlarına almışlardı (s.262)... "yılların geçmesiyle Jo ve Mäxchen düşkün ve yardıma muhtaç hale gelmişlerdi... ama asla aklımın ucundan geçmemişti Mäxchen ve Jo'nun Nazi olabilecekleri"(s.263).*

Romanda geçen başka bir gerçek ise büyükannenin Nasyonal Sosyalist olmadıklarına ait ifadesidir. Hatta büyükanne Jo kendilerinin ve çevrelerinin vatansever olduklarını ama Nazi olmadıklarını söylemiştir.

"Freia biz Nazi değildik"

"Bizim çevremiz vatanseverdi, ama Nazi değildi" (s.126).

Vatanseverlik ifadesi, Almanların Nasyonal Sosyalist rejimini nasıl algıladıklarını göstermektedir. Romanda Freia büyükanne Jo'nun "partiyle iyi ilişkilerimiz vardı" ifadesine şaşırılmış ve bununla ne demek istediğini sormuştur. Büyükanne Jo kendince haklı bir cevap vermiştir.

"Partiyle iyi ilişkiler içindeydik ile ne demek istiyorsun Jo?"

(...)

"Freia biz Nazi değildik. Her türlü şiddeti reddettik. Kaba, korkunç bulurduk olanları. Hoyrat (...) Bizim çevremiz vatanseverdi, ama Nazi değildi. Bu büyük bir farktır, bunu bilmelisiniz"(s.126).

Savaştan sonra gelen yabancı gözlemciler Nasyonal Sosyalist rejime neredeyse hiç direnmedikleri ya da geç direndikleri için Alman halkına genel bir suçlama yöneltilmiştir. Ama Almanlar, Hitler rejimi yıkıldıktan sonra itham edilen suçlamaları kabul etmemiş ve o dönemde işlenen suçlardan haberdar olmadıklarını, onaylamadıklarını, hiçbir şey yapamadıklarını, öldürülmemek için uymak zorunda kaldıklarını ve terörün çok güçlü olduğu bahanesine sığınmışlardır. Elbette böyle bahaneler gözlemciler tarafından dikkate alınmamıştır. Nazi ideolojisi bir anda ortaya çıkan bir hareket değil, halkın desteği ile güçlenen bir

sistem şeklinde gelişmiştir. Bu sistem daha sonra halkı baskı altına almıştır. Ancak, yabancı gözlemcilerin iddia ettiği gibi Almanlar totaliter bir rejime teslim olacak kadar otoriteye inançlı bir mizaca sahip değildi. Alman halkının Nasyonal Sosyalistlerin baskısı altında ezilen olmadıkları gibi, rejimin yöntemlerini benimsememelerine rağmen hedeflerini destekleyen bir tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır. Farklı şekillerde direnenler ve sessiz kalan muhalifler olmasına rağmen vatansever ve sadık olmak savaş döneminde öncelikli bir durumdur. Birçok general ve elit kesimden insanlar bir ikilemi yaşamaktadır. Hitler rejimini küçümsemelerine rağmen vatan ve halk için düşmanlara karşı bir duruş sergilemek gerektiğine inanmışlardır. Bu yüzden birçok insan açık açık öfkelerini belli etmemiş ve ihtilâli düşünmemiştir (Benz, 2003: 192).

SONUÇ

Tanja Dückers, "Himmelskörper" adlı tarihsel romanında 1945 yılında Doğu Prusya'nın Danzig bölgesinden Almanya'nın batısına doğru Gustloff gemisiyle Ruslardan kaçmaya çalışan Almanların yaşadıkları bir savaş trajedisini anlatmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrası üçüncü kuşaktan gelen romanın yazarı Dückers, Gustloff olayını bu olaya tanık olmuş akrabalarından dinlemiştir. Bu durum Dückers'in bu romanı yazması için bir ilham olmuştur. Bu açıdan bakıldığında Dückers, Gustloff olayına duygusal yaklaşmış bir yazar olarak hikâyenin de bir parçasıdır. Dückers, hafızasındaki tarihsel geçmişi yazıya dökerek geçmişin yükünden manevi olarak kurtulmak istediği ve Almanların savaşta ve savaş sonrası yaşadığı acılara ve duygusal sarsıntılara dikkat çekmek istediği izlenimi uyandırmaktadır. Romanda bir meteorolog olan ve Batı Berlin'de büyümüş ben-anlatıcı Freia'nın perspektifinden anlatılan Gustloff olayı, kurgunun içinde yavaş yavaş açığa çıkan bir konudur. Freia, Gustloff olayına tanık olan Jo'nun torunudur. İkinci Dünya Savaşına ve Gustloff olayına tanıklık etmiş ve Nasyonal Sosyalist bir geçmişe sahip olan Freia'nın büyük ebeveynleri Jo ve Mäxchen bu gerçekler hakkında konuşmamaya ve sessiz kalmaya çalışmışlardır. Freia, büyüdükçe büyük ebeveynlerine sordukları soruları da derinleşmiş ve bunun sonucunda annesi Renate daha fazla dayanamayıp her şeyi anlatmıştır. Nasyonal Sosyalistlere tanınan öncelik büyükannenin iki kızıyla birlikte Gustloff gemisiyle beraber yola çıkan mayın arama gemisi 'Theodor' ile kaçmalarını sağlamıştır. Bu yüzden Freia, büyükannesinin öyle görüldüğü kadar masum biri olmadığını anlamıştır. Freia ve Paul öğrendikleri bu gerçekler karşısında büyük bir hayal kırıklığı yaşamışlar ve bu duygusal sarsıntı sonucunda torunlar yaşamadıkları bir tarihin yükünü taşımaya başlamışlardır. Çünkü torunlar büyük ebeveynlerine biyolojik nedenlerden dolayı bağlıdır ama yine de asıl sebep bu değildir. Onlar büyük dedelerini ve büyükannelerini sevmektedir. Bu sevgi, hissettikleri öfkenin ve hayal kırıklığının önüne geçmiştir.

Roman boyunca ailenin yetişkin fertleri birbirlerine karşı mesafeli, özellikle anne içe dönük bir yapıya sahiptir. Ancak konu yakın tarih olunca aile bireyleri bir araya gelmekten kaçınmazlar. Böylece konuşulmasından çekindikleri tarihsel tabular torunların Feria ve Paul'un sorularıyla da adım adım çözülür. İkinci Dünya Savaşı ailenin üç kuşağında da iz bırakmıştır ve her bir kuşak kendi payına düşen sarsıntıyı yaşamıştır. Savaşı yaşamış olan ve Nazi ideolojisini vatanseverlik olarak algılamış büyük ebeveynler torunlara karşı mahcup ama bir o kadar da hayal kırıklığı içinde olmuşlardır. Onlar yaşayan birer tarih olsalar da sessiz kalmak zorunda kalmışlar ancak yaşlandıkça konuşmaya cesaret edebilmişlerdir. Ebeveynlerden anne Renate savaşta çocuktur ve Gustloff olayına tanık olmuştur. Bu yüzden anne çocuklarına karşı mesafeli ve gizemli bir duruşu vardır. Torunlar ise okulda öğrendikleri ile evde öğrendikleri tarihsel gerçekler karşısında duygusal bir karmaşa yaşamışlardır. Üç kuşağı temsil eden aile bireyleri, torunların soruları karşısında zamanı geriye sararak tarihin arka sayfalarına ulaşmış ve yüzleşmişlerdir. Bu yüzleşmeler tarihin suskun sayfalarında kalan Gustloff olayını düğüm düğüm çözümlenmiş ve gün yüzüne çıkarmıştır. Bu şekilde romanın kurgusuna sadece Almanya'nın dünden bugüne uzanan toplumsal panoraması yansıtılmamış, aynı zamanda toplumun dünden bugüne uzanan somut ve soyut gerçekleri de yansıtılmıştır. Romana konu olan tarihsel gerçekler hem yazarın hem de okuyucunun tarihsel gerçeklerin olumlu ve olumsuz yanlarıyla yüzleştirme fırsatı verdiği anlaşılmaktadır.

Romanın okuyucu yorumlarından ise şu anlaşılmaktadır: Tarihi gerçeklere kilit vurulamamaktadır, tarih zamanın içinde yok olmamaktadır ve yaşanan tarih bugüne bir şekilde ulaşmaktadır. Zamanın içinde bağımsız devam eden bir tarihsel olay gerçeği vardır ve tarihsel olayların sadece kurmaca metinlerde tekrar gündeme gelmemektedir. Tarihin bireyler ve topluluklar üzerindeki tesiri sürmektedir. Tarih, yazar Dücker's'in hafızasında da bir iz bırakmıştır. Bunun sonucunda o kurgu ile tarihsel gerçeği harmanlayarak romanı kaleme almıştır. Nazi yanlısı akrabaları Gustloff olayını yaşamış ve tanık olmuştur. Ancak bu eser tam bir otobiyografi değil otobiyografik unsurlar taşımaktadır. Dücker's bir yazar olarak hikâyenin dışında kalıp anlatı alanını daraltmak istemiştir ama yine de ben-anlatıcı Freia figürünü ve kurguyu yapılandırırken kendi hayatından ve akrabalarının yaşadıklarından esinlenmiştir. Ayrıca Dücker's hikâyenin dışında kalarak olaylara olan tarihsel mesafesini koruduğunu ve gerçekleri objektif aktardığı izlemine vermek istemiştir. "Himmelskörper" tarihsel romanında modern hayatın hayal kırıklıkları geçmiş zamanı ön plana çıkarmış ve hatırlanan 'geçmiş zaman', 'şimdiki zamana' baskın gelmiştir.

Alman edebiyatında Erinnerungsliteratur diye adlandırılan bu eğilim sosyal psikolojik bir gerçeğin sonucudur. Çünkü tarih kitaplarında olmayan ve okul-

larda öğretilmeyen yaşanmışlıklar ve hatıralar fısıltıyla da olsa aile içinde kuşaktan kuşağa aktarılmaya devam etmiş ve tarihin arka sayfasında kalmış bazı tarihsel gerçekler unutulmamasını sağlamıştır. Savaşa veya tarihteki bazı toplumsal olaylara tanık olmamış ancak savaşın ve toplumsal olayların tanıklarıyla büyümüş bir kuşak, belgelerle değil, kulaktan kulağa gelen tarihsel gerçeklerle yüzleşmişlerdir. Tarihin arka sayfalarında kalmış ve tabuya dönüşmüş tarihsel olayların hikâyelerini dinleyen bu kuşak, dinledikleri hikâyeleri gün yüzüne çıkarma arzusuyla kaleme sarılmışlar ve edebiyatı araç edinmişlerdir. Bu şekilde tarihsel romana aktarılan birçok tarihsel gerçek belgelerin değil roman yazarının kalemiyle tekrar gündeme gelmiştir. Çünkü bazı tarihi gerçekler resmi belgelerde var olmalarına rağmen ve zaman zaman bir gazetenin köşesinde gündeme getirilmelerine rağmen zihinleri fazla meşgul etmemiştir. Tabulaşmış tarihi gerçekler bir edebi metine konu olduğunda ise bu gerçekler insanlara daha etkili bir şekilde ulaşmış ve bu şekilde tabu olmaktan da çıkmıştır. “Himmelskörper” adlı romanı okuyanlar okuduğu tarihsel romanın bir kurgu olduğunu bilse de romanın türünden dolayı verilen tarihsel bilgileri dikkate alma eğiliminde olmaktadır. Edebiyat bazen umulmadık şekilde daha gerçekçi olabilmektedir. Louis Begley’in ifade ettiği gibi “*Uydurulmuş hikâyeler dışında başka hiçbir şeyde hakikate daha yakın olamayız*” (Wir kommen der Wahrheit nie näher als in erfundenen Geschichten). Bu açıdan edebiyatın gücünün tartışılmaz olduğu düşünülmektedir. Bu gücün farkında olan yazarlar düzyazının sunduğu özgür alanı susanların sesi olarak değerlendirmişlerdir.

Bu çalışmanın sonucunda Tanja Dücker’s’in “Himmelskörper” adlı tarihsel romanının toplumsal bellek edebiyatının özelliklerini taşıdığı anlaşılmaktadır. Romanın okuyucuları hafızalarındaki tarihi bir romanda okuyarak duygusal bir arınma yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Romanlardaki somut ve soyut gerçekler okurların duygularına tercüman olduğu izlenimi uyandırmıştır. “Himmelskörper” adlı romanın okuyucuları okudukları hikâyelerde kendi geçmişlerini, çocukluklarını ve suskunluklarını bulabilmişlerdir. Romanın okuyucuları unutulmuş, unutturulan bir tarihi hatırlamanın, sorgulamanın ve yüzleşmenin gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Tarihi belgesi olan ama çok gündeme girmediği için sadece teorik bilgi olarak kalan ve ancak tarihsel döneme tanıklık etmiş insanların anlatmasıyla değil bu hikâyelerle büyümüş bir kuşağın anlatımıyla tekrar söze gelen tarih, tarihsel romanlara ilham olmakla kalmayıp bu romanları okuyanları da etkilemektedir.

KAYNAKÇA

- Assmann, A. (2007). *Geschichte im Gedächtnis. Von der individuellen Erfahrung zur öffentlichen Inszenierung*. München: C.H. Beck Yayınları.
- Assmann, A. (2011). *Die Vergangenheit begehbar machen. Vom Umgang mit Fakten und Fiktionen in der Erinnerungsliteratur*. Nr. 500/501, Juli /August 2011,79.
- Aust, H. (1994). *Der Historische Roman*. Stuttgart: J.B. Metzler
- Benz, W. (2011). *Geschichte des Dritten Reiches*. (5.Bs.) München: Deutscher TaschentuchVerlag GmbH & Co. KG.
- Beßlich, B., Gratz, K. ve Hildebrand, O. (2006). *Wende des Erinnerns. Geschichtskonstruktionen in der Deutschen Literatur Nach 1989*. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- Bode, S. (2013). *Die Vergessene Generation. Die Kriegskinder brechen ihr Schweigen*. (10.Bs.)Stuttgart: Klett-Cotta Yayınları
- Beutin,W., Beilein, M.,Ehlert, K., Emmerich, W., Kanz, C., Lutz, B., vd. (2013). *Deutsche Literaturgeschichte. Von den Anfängen bis zur Gegenwart*. (8.Bs.) Stuttgart -Weimar. Verlag J.B. Metzler
- Bohn, V. (6 Mayıs 2013). Deutsche Literatur nach 45. 18 Mart 2016 tarihinde https://www.youtube.com/watch?v=oePw3_V8j38&t=116s adresinden erişildi.
- Dücker, T. (t.y.). Biographie. 12 Nisan 2015 tarihinde http://www.tanjadueckers.de/rubrik/cv/_adresinden erişildi.
- Dücker, T. (2004). *Himmelskörper*. Berlin: Aufbau Verlag GmbH.
- Geçikli, K. (2016). Edebiyatta Yeni Tarihselcilik. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt: 40, (1) ,173-188.
- Hage,V. (08 Şubat 1993). Wir müssen uns dem Schicksal stellen. *Der Spiegel*. 16 Şubat 2015 tarihinde <http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-13680979.html> adresinden erişildi.
- Höges C., Meyer C., Wiedemann E.ve Wiegrefe K., (Şubat 2002). Die Verdrängte Tragödie. *Der Spiegel*. <http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-21362878.html>
- Mohr, J. (2 Nisan 2009). "Warum Skinheads nicht gleich Nazis sind". *Zeit Online*. 12 Mayıs 2016 tarihinde <http://www.zeit.de/online/2009/14/skinheads/komplettansicht> adresinden erişildi.
- Nietzsche F. (2015). *Tarihin Yaşam İçin Yararı ve Yararsızlığı Üzerine*. (N. Bozkurt Çev.)11. Baskı, Ankara: Say Yayınları. (Orijinali 1874'te yayımlanmıştır)

- Nünning V., Nünning A. (2010). *Methoden der literatur- und kulturwissenschaftlichen Textanalyse*. Stuttgart -Weimar. Verlag J.B. Metzler
- Sarı, A. (2015). *Kurmacanın O Kadim Unsurları*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- White, H. (2008). *Metatarih: Ondokuzuncu yüzyıl Avrupası'nda Tarihsel İmgelem*. (M. Küçük Çev.) Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, (Oriijinali 1973'te yayımlanmıştır)
- Partouche, R. (30 Nisan 2003). "Der nüchterne Blick der Enkel". *Zeit Online Literatur*. 25 Şubat 2016 tarihinde http://www.zeit.de/2003/19/L-D_9fckers adresinden erişildi.
- Titel, Magazin für Literatur und Film (Mart 2003). Portrait: Tanja Dücker. 1-5. Ocak 2015 tarihinde <http://web475.cyberwebserver-17.de/wp-content/uploads/2010/03/titel1bis5.pdf> adresinden erişildi.
- Zeitgeschichte, (30 Ocak 2005). Der Untergang der "Wilhelm Gustloff". *Spiegel Online*. 12 Ocak 2015 tarihinde <http://www.spiegel.de/panorama/zeitgeschichte-der-untergang-der-wilhelm-gustloff-a-339095.html> adresinden erişildi.